

הפרוטקציוניזם

ב יום השישי שעבר התכנסה בפאריס מועצת-המנהלים של החברה לישראל, יו"ר המועצה, הברון הצרפתי-יהודי אד-מונד דה-רוטשילד, לא כלל בסדר-היום את הנושא המסעיר את הרוחות בצמרת החברה: נסיונות עיקשים של קבוצות הון בתוך החברה ומחוצה לה להשתלט עליה, באמצעות קניית המניות המצויות בידי קבוצת ריג'ר הגרמנית. אין ספק כי המיליונרים ונציגיהם — הישראלים, היהודים והגרמנים — מעוניינים הרבה יותר בנושא זה מאשר בהאזנה לדו"ח היבש על פעילות החברה. השאלות החשובות באמת, אותן שרי-

ארבעה ימים לפני הישיבה בפאריס נערך בקלן שבגרמניה סיבוב נוסף בתחרות על השליטה בחברה לישראל. בפני נציגי בעלי המניות הגרמנים הופיעו המתחרים השונים, ושטחו את הצעותיהם. החלטתם של הגרמנים שלא-להחליט — עדיין היתה צפויה מראש. הגרמנים אינם ממהרים עתה. הם מצפים לכך שהמיקוח הקשה יעלה את מחיר מניותיהם. לפני כמה חודשים הוצעו להם תשעה מיליוני דור"ח. לפני כחודשיים הוצעו 14.5 מיליון דור"ח. באסיפת בעלי המניות בקלן כבר נשמעו שתי הצעות גבוהות יותר. לפני עשר שנים קנו הגרמנים מניות-בכורה *

נה, לפני עשר שנים. היה זה בשנת 1970, כאשר החברה עמדה בפני שוקת שבורה. זרם ההשקעות הצפוי מהמיליוני נרטים היהודים בתוך-לארץ לא הגיע. פיגור חס ספיר פנה אל הברון, בן הענף הצר-פתי של מישפחת רוטשילד, וזה היה מוכן להשקיע סכום קטן יחסית — בידור רק 11.8% ממניות החברה — בתנאי שהשליטה במועצת-המנהלים תופקד בידי. יורש החברה ומקימה, שריהאוצר דאו, פיגור חס ספיר, ניאות לקבל את התנאי.

החוק מעניק ל"חברה לישראל" פטור

ממס בתנאי ש-80% מהונה 'גוי'יסו

בחוק. החברה לא עומדת בתנאי - אך

מעשיכה ל"הנות מהפטור בניגוד לחוק

בערך נקוב של 15 מיליון דולר. המניות נמכרו להם בשער של 120 נקודות, כלור מר: הגרמנים שילמו 18 מיליון דולר. יתכן שאם יתאזרו בסבלנות, יצליחו למכור את מניותיהם בסכום דומה.

חפו מאחרי הקלעים של הישיבה, נגעו עמוק בכיסם של מנהלי החברה לישראל. בכמה ימכרו הגרמנים את חלקם בחברה? מי יצליח להשתלט עליה? האם יוסיף הברון דה-רוטשילד לשבת גם בראש הישיבה הבאה של מועצת-המנהלים? האם יישללו מהחברה לישראל ההטבות המפרי לגינות שהוענקו לה לפני כהריסר שנים?

לחשוב

הברון

ה עניינה ב"חברה לישראל" ניתנה לברון דה-רוטשילד כימעט במת-

* מניות-בכורה נקראות כך משום שבעליהן הם הראשונים בקבלת הדיווידנדים. בדרך-כלל אין מניות-בכורה מקנות זכות הצבעה. עם הגרמנים נערך בעניין זה הסדר מיוחד.

קבון רובינשטיין
מוכר לממשלה

מיליונר אייזנברג
ממתין

שרי-אוצר הורכיז
מעניק הטבות בניגוד לחוק

10. (א) לא הגיע סכום הון המניות הנפרע של החברה, בתום שלוש שנים מהוצאת סדרת המניות הראשונה, לסכום של שלושים מיליון דולר, יבטלו למפרע הטבות על פי חוק זה.

(ב) שר האוצר רשאי לבטל את הטבות לפי חוק זה, כולן או מקצתן, לעתיד או למפרע, אם -

- (1) החברה הוציאה סדרה של איגרות חוב לפני שסכום הון המניות הנפרע שלה הגיע לשלושים מיליון דולר;
- (2) החברה הקצתה פחות מ-80% מהון המניות שלה לתושבי חוץ תמורת מטבע חוץ; לענין זה, מטבע חוץ - לרבות (א) מטבע ישראלי שנתקבל מהמרת מטבע-חוץ לפי שער החליפין הרשמי; (ב) מטבע ישראלי שנתקבל מפדיון איגרות מדינת ישראל, שהופצו מחוץ לישראל ואושרו לענין זה על-ידי המפקח על מטבע חוץ.

סעיף 10 בחוק "החברה לישראל" 1969
...80% מהון המניות לתושבי חוץ"

הבנקאי דויד גולן הוא חבר הדיקטטוריון, וכמוהו הבנקאי ברוך יקותיאל, נציג בנק לאומי, הניצב באופן בלתי-ירישי מאחורי דנות.

במועצת-המנהלים יושב גם הקבלן אהרון רובינשטיין, המבקש למכור לממשלה-ישראל את חלקו בחברה תמורת השליטה בחברה לישראל ב. יונתן זוכוביסקי מייצג במועצת-המנהלים את השקעותיו של הר מיליונר בעל האזרחות היפאנית שאול אייזנברג, המנסה להשתלט על חברת-הדלק פ. סמואל רוטברג מייצג את מישפחתו

הברון הוא עתה אחד המתחרים על השליטה. את קבוצת-ההון שלו מייצג במועצת-המנהלים גם מרדכי ("מוקה") ליר, מן נציגיו של הברון בישראל. בני-בריו חו העיקריים במאבק על השליטה הם נציג בנק דיסקונט, משה-בנו גיטר, חיים ברנשטיין המייצג את בנק הפועלים, ויעקב ברין, המייצג את מישפחת ברונפמן הקנדית - כולם חברי מועצת-המנהלים של החברה לישראל.

גם מתחריו של הברון מקבוצת דנות מיוצגים במועצת-המנהלים. מנכ"ל דנות,

המתחרים על השלל

גם בהטבות-מס. דנות הציעה לגרמנים 14.5 מיליון דולר לפני חודשיים, אך כבר לפני שבוע הגישה הצעה גבוהה יותר, בעיקבות התערבותו של הברון דה-רוטשילד. על סיכווי להיות יו"ר מועצת-המנהלים של החברה לישראל תחת הברון הוא אומר: "אני, אישית, חייתי 60 שנה לא רע גם בלי החברה לישראל, ואמשיך לחיות לא רע גם אם לא נצלתי". האיום על מעמדו בחברה לישראל הכעיס את הברון הצר-פתי-יהודי, שיחד עם השותפים העיקריים הנוכחיים מנסה בלבול את ההסתערות הדרום-אמריקאית ואת הסתערות בנק לאומי ודנות. על ניהולה של החברה לישראל עלידי הברון נמתחו ביקורות רבות מכל עבר, אך החלטתו נחושה, לשמור בידי את השליטה בחברה. ההצעה של הברון היא, שכל השותפים העיקריים, מלבד בנק לאומי, ירכשו חלק בחלק את מניותיהם של הגרמנים, וכך תישאר בידי השליטה בלי שיצטרך להשקיע בעצמו סכום גדול מדי. המיליונר שאול אייזנברג, שבעבר שיתף פעולה עם הגרמנים, ממתין בינתיים. האפשרויות הפתוחות בפניו הן להצטרף למנצחים, או למכור במחיר גבוה את חלקו בחברה, אחרי שיסתיים המאבק על חלקם של הגרמנים. הקבלן אהרון רובינשטיין כבר הודיע שימכור את חלקו לממשלה, תמורת השליטה בחברה לישראל ב. הממשלה, מצידה, הודיעה כי אחרי שתסתיים העסקה עם הגרמנים תימכור גם היא את חלקה בחברה, "במיסגרת מדיניות הממשלה לצאת מהשקעות במשק", כפי שאומר דובר משרד-האוצר.

המתחרים על חלקם של הגרמנים בחברה לישראל, על-פי סדר הופעתם בתחרות: חברת-ההשקעות פאנאמניאן, בעלת מיפעלים פטרוכימיים בישראל. זו קבוצת משקיעים דרום-אמריקאים, המיוצגות בארץ על-ידי יואל אוסטרוביץ, מנכ"ל המיפעלים הפטרוכימיים. חברה זו הציעה לגרמנים לפני כמה חודשים 9 מיליון דולרים עבור מניותיהם. אוסטרוביץ אמר לכתב העולם הזה, כי קבוצתו מעוניינת במניות החברה לישראל בעיקר ביגול חלקה בבת-הזיקוק, המספקים למיפעלים הפטרוכימיים את חומרי-הגלם. עד לשנת 1976 היו בתי-הזיקוק שותפים ב-50% במיפעלים הפטרוכימיים, ואז קנו המשקיעים הדרום-אמריקאים גם את חלקם של בתי-הזיקוק. לדברי אוסטרוביץ, החברה לישראל היא חברה רדומה היום. הוא אומר שקבוצתו מעוניינת בפיתוח התעשייה הפטרוכימית בישראל, ולא-דווקא בהקלות-מס, המהוות, כנראה, את עיקר עניינם של המתחרים האחרים. אחרי הדרום-אמריקאים נכנסה לתמונה חברת דנות, המורכבת משישה בעלי-הון ישראלים פרטיים, וחמישה מש-קיעים זרים. חברה זו פועלת כנראה מתוך שיתוף פעולה עם בנק לאומי, המהווה את המממן שלה. יו"ר מועצת המנהלים של דנות, מרק מושביץ, מכחיש את שותפותה של דנות עם בנק לאומי. הוא טוען כי חברתו מעוניינת בהש-תלטות על החברה לישראל בעיקר משום שהיא מהווה "מנוף בלתי רגיל להשקעות", אך אינו מכחיש שיש לו עניין